Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

4.4.2022

Aihe:	E 30/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: REPowerEU: Kohtuuhintaisempaa, varmempaa ja kestävämpää energiaa koskevat yhteiset eurooppalaiset toimet
Aika:	tiistai 5.4.2022 klo 10.00
Kuultava:	Suomen Tuulivoimayhdistys ry
Asiantuntija	Toimitusjohtaja Anni Mikkonen (varalla operatiivinen johtaja Heidi Paalatie, mikäli Mikkosen nettiyhteys ei toimi)

Suomen Tuulivoimayhdistys ry (STY) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi valtioneuvoston selvityksestä komission tiedonannosta.

Valiokunta pyysi ottamaan kuulemisessa erityisesti kantaa ympäristöluvituksen sujuvuudesta investoinneissa vihreään siirtymään sekä lupamenettelyjen kokonaiskäsittelyaikoihin ja mahdollisuuksiin niiden lyhentämiseksi.

Tuulivoimassa ympäristöluvitus tarkoittaa monia tuulivoimaan liittyviä eri lupamenettelyjä, mutta tuulivoimaan ei sovelleta pääsääntöisesti ympäristölupaa. Tuulivoimaa koskevat ympäristöön liittyvät tai sitä muuttavat keskeiset viranomaismenettelyt ja luvat ovat

- Yli 10 voimalan tai 45 megawatin tuulipuistosta tulee aina tehdä YVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely.
- Tuulipuiston ympäristövaikutukset arvioidaan myös tuulivoimaosayleiskaavassa, jossa määritetään tuulivoimaloiden paikat. Tänä päivänä YVA ja kaava voidaan yhdistää yhdeksi menettelyksi, mikäli hanke sijaitsee yhden kunnan alueella.
- Rakennuslupaa haetaan jokaiselle tuulivoimalalle erikseen. Rakennuslupa on teknistä harkintaa siitä, täyttääkö haettava lupa kaavassa määritetyt vaatimukset, mutta 1.12.2021 alkaen järjestöillä on kuitenkin ollut oikeus valittaa YVA-menettelyn puutteista rakennuslupavaiheessa (HE 121 vp/2021).
- Liityntäjohto luvitetaan aina lunastuslupamenettelyssä, myös niissä tapauksissa, joissa koko johtokäytävän alueelta on solmittu maanomistajien kanssa sopimukset. Keväällä 2022 on valmisteilla lakimuutos, jossa järjestöille ollaan säätämässä valitusoikeutta YVA-menettelyn puutteista lunastusluvasta (https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM122:00/2021)
- Merituulipuisto tarvitsee edellisten viranomaismenettelyjen lisäksi vesilain mukaisen luvan (ns. vesilupa).

Suomen tuulivoimayhdistys ry
Yliopistonkatu 34B17
40100 Jyväskylä

Puh. 040 771 6114
E-mail: anni.mikkonen@tuulivoimayhdistys.fi
www.tuulivoimayhdistys.fi

- Varsinaista ympäristölupaa tuulivoimalat tarvitsevat vain harvoin, sillä tuulivoimalat sijoitetaan kaavoituksessa mallinnuksia hyödyntäen sille etäisyydelle asutuksesta, että melu- ja välkeohjearvot eivät ylity. Näin ollen voimalat eivät aiheuta naapurussuhdelain mukaista kohtuutonta rasitusta.
- Jokaisesta edellä kuvatusta viranomaismenettelystä voi hakea muutosta hallinto-oikeudesta, jonka päätöksestä voi edelleen hakea valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta. Arviomme mukaan yli 75 % tuulivoimaosayleiskaavoista käsitellään hallinto-oikeudessa. Näin ollen myös muutoksenhakutuomioistuimien käsittelyajat ovat keskeinen osa tuulivoimahankkeen kaavoitus- ja lupamenettelyjä.

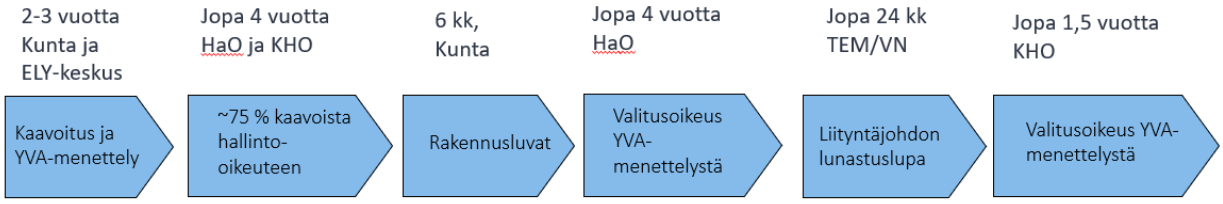

Kuva 1. Tuulivoimahankkeen keskeisten lupamenettelyjen kesto

<u>Jotta tuulivoimahankkeet etenisivät nykyistä sujuvammin erityisesti tulisi</u>

1. ***Lisätä hallinto-oikeuksiin ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen resursseja käsittelemään kaavoituksen ja luvituksen valituksia tai vaihtoehtoisesti säätää uusiutuvan energian hankkeisiin liittyvään muutoksenhakuun ns. ohituskaista tai keskittää uusiutuvan energian hankkeisiin liittyvä muutoksenhaku yhteen hallinto-oikeuteen, johon keskitetään tuomioistuinten osaaminen näissä asioissa ja varataan riittävästi resursseja valitusten nopeaan käsittelyyn.***

   Pisin tiedossamme oleva tuulivoimaosayleiskaavan muutoksenhakukäsittely kesti hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa yhteensä 4 v 2 kk. Kaava pysyi muuttumattomana prosessin ajan (vuosikirjanumero KHO:2021:52), kuten yli 90 %:ssa tuulivoimaa koskevista muutoksenhauista. Arviomme mukaan yli 75 %:ssa tuulivoimaosayleiskaavoista valitetaan hallinto-oikeuteen, joten muutoksenhaun hitaus koskee valtaosaa tuulivoimahankkeista.

   Hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden ruuhkaa lisää se, että hankkeissa on useita vaiheita, joista voi hakea muutosta valittamalla.

Suomen tuulivoimayhdistys ry
Yliopistonkatu 34B17
40100 Jyväskylä

Puh. 040 771 6114
E-mail: anni.mikkonen@tuulivoimayhdistys.fi
www.tuulivoimayhdistys.fi

Hallinto-oikeuksista erityisen ruuhkautuneita ovat Pohjois-Suomen ja Vaasan hallinto-oikeudet.

2. ***Lisätä Työ- ja elinkeinoministeriöön sekä Maanmittauslaitokseen liityntäjohtojen lunastuslupien käsittelyyn henkilöresursseja***.

   Liityntäjohdon lunastusta voi hakea vasta siinä vaiheessa, kun hankkeella on lainvoimainen kaava ja rakennusluvat. Lunastusten käsittely etenkin TEM:ssä on tällä hetkellä pahoin ruuhkautunut, luvatun 6 kuukauden sijaan lunastusten käsittely kestää jopa 24 kuukautta. Tällä hetkellä on useita tuulivoimahankkeita, joiden investointipäätös on enää vain lunastusluvan myöntämisestä kiinni.

   Jotta liityntäjohdon saa kirjattua kiinteistörekisteriin, pitää se aina viedä lunastusmenettelyn kautta, vaikka johdon tarvitsemalta maa-alalta olisi olemassa sopimukset. Kyse ei siis ole ainoastaan pakkolunastuksen sujuvoittamisesta, vaan yleisesti liityntäjohtojen luvituksen edistämisestä.

   Tuulivoimahankkeiden lisäksi lunastuslupien käsittelyn ruuhka hidastaa kaikkia verkkoinvestointeja, joita tarvitaan siirtymisessä vihreään energiaan ja irtautuessa Venäjän energiariippuvuudesta.

   Myös nyt vireillä oleva lainsäädäntö lunastusluvan valitusoikeuden laajentamisesta tullee viivästyttämään uusiutuvan energian hankkeiden etenemistä.

3. ***Muuttaa maankäyttö- ja rakennuslakia niin, että tuulivoimaosayleiskaava vastaa EU:n YVA-direktiivin tarkoittamaa luvitusta, jolloin YVA-direktiivin edellyttämä lupamenettelyn valitusoikeus voitaisiin perustaa tuulivoimaosayleiskaavaan***.

   Tuulivoimahankkeen ympäristöasiat ratkaistaan kaavoituksessa. Rakennuslupa, johon YVA:an liittyvä valitusoikeus on sidottu 1.12.2021 alkaen, on vain teknistä harkintaa siitä, täyttääkö haettava lupa kaavan vaatimukset. Vielä ei ole kokemusta siitä, kuinka paljon rakennuslupia koskevat muutoksenhaut lisääntyvät rakennusluvan valitusoikeuden laajennuksen myötä. Arviomme on, että muutoksenhaun kasvu tulee olemaan merkittävä, sillä jo nyt tuulivoimahankekuntiin on perustettu ympäristönsuojeluun keskittyviä yhdistyksiä, joiden tavoite on tuulivoimahankkeen pysäyttäminen.

   Tuulivoimahankkeen ympäristövaikutukset ratkaistaan kaavoitusvaiheessa, joten YVA-menettelyn riittävyyteen liittyvät valitukset olisi luontevampaa ratkaista kaavoitusvaiheessa.

Suomen tuulivoimayhdistys ry
Yliopistonkatu 34B17
40100 Jyväskylä

Puh. 040 771 6114
E-mail: anni.mikkonen@tuulivoimayhdistys.fi
www.tuulivoimayhdistys.fi

Hallitusohjelmaan on kirjattu hyvä tavoite sujuvoittaa tuulivoiman kaavoitusta ja luvitusta. YVA-menettelyn valitusoikeuden säätäminen rakennuslupaan on kuitenkin esimerkki siitä, kuinka EU-sääntelyn tulkintojen takia tuulivoimahankkeen sääntely on monimutkaistunut hallitusohjelman hyvän tavoitteen vastaisesti.

Lisäksi tulisi

4. ***Muuttaa sähkömarkkinalakia niin, että myös verkkoyhtiö voi rakentaa tuotannon keräilyjohtoja***. Tällöin verkkoyhtiö voi rakentaa useampaa tuulipuistoa palvelevan liityntäjohdon, mikä ratkaisisi tuulipuistojen eri aikatauluista johtuvat haasteet yhteisen liityntäjohdon rakentamisessa. Muutos parantaisi hankkeiden hyväksyttävyyttä, vähentäisi liityntäjohtojen alle jäävää maa-alaa ja liityntäjohtoihin käytettäviä resursseja.

5. Linjata että ***tuulivoimaosayleiskaavan korkeusrajoituksesta tulee voida poiketa rakennusluvalla, mikäli kaavassa määritellyt ympäristövaikutukset eivät merkittävästi kasva kaavassa määritetystä***. Kaavoista poikkeaminen on tällä hetkellä usein tarpeen, sillä muutoksen haun aikana voimaloiden teknologia on ehtinyt kehittyä niin paljon, että lainvoimainen kaava ei useinkaan salli tehokkaimpien voimaloiden käyttöä. Mitä tehokkaampia voimaloita rakennetaan, sitä vähemmän niitä tarvitaan.

6. ***Säätää lakiin Suomen talousvyöhykkeestä selkeästi millä perusteilla toimija saa varattua alueen talousvyöhykkeeltä***. Lisäksi alueen hyödyntämis- ja rakentamisoikeuden yksinoikeuden pitäisi ratketa nykylainsäädäntöä paljon aikaisemmin, eli jo ennen ympäristöselitysten käynnistämistä. Laki on säädetty maiden väliset siirtokaapelit ja kaasuputket silmällä pitäen. Näissä hankkeissa ei ole kilpailevia toimijoita, joten tilannetta, jossa kaksi tai useampi toimija on kiinnostunut samasta talousvyöhykkeen alueesta ei ole huomioitu nykylainsäädännössä. Tämän hetken tilanne, jossa useampi toimiva saa tutkimusluvat samalla alueelle on resurssien haaskausta ja hidastaa investointeja.

7. Säätää maankäyttö- ja rakennuslakiin (tai kaavoitus ja rakentamislakiin) että maakuntakaavalla ei ole oikeudellista ohjausvaikutusta tuulivoimahankkeissa tai vaihtoehtoisesti säätää, että tuulivoimaa voi suunnitella maakuntakaava estämättä

Suomen tuulivoimayhdistys ry
Yliopistonkatu 34B17
40100 Jyväskylä

Puh. 040 771 6114
E-mail: anni.mikkonen@tuulivoimayhdistys.fi
www.tuulivoimayhdistys.fi

maakuntakaavan valkoisille ja M-alueille. Maakuntakaavoitus vie vuosia ja hidastaa huomattavasti tuulivoimahankkeiden etenemistä.

Kunnioittaen,

Anni Mikkonen, toimitusjohtaja, Suomen tuulivoimayhdistys ry, puh. 040 771 6114
Heidi Paalatie, operatiivinen johtaja, Suomen tuulivoimayhdistys ry, puh. 040 550 3858